

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

PRIIT PIKAMÄE

esitatud 20. aprillil 2023¹

Kohtuasi C-219/22

Kriminaalmenetlus

järgmise isiku suhtes:

QS,

menetluses osales:

Rayonna prokuratura Burgas, TO Nesebar

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Rayonen sad Nesebar (Nesebari rajoonikohus, Bulgaaria))

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Raamotsus 2008/675/JSK – Teistes liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmine – Eelnevalt määratud karistuse täidesaatmise viisi muutmine – Vangistuse tingimisi kohaldamata jätmine – Uue süüteo täidepanemine katseajal – Vangistuse tingimisi kohaldamata jätmise otsuse tühistamine ja vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramine

I. Sissejuhatus

1. Käesoleva eelotsusetaotluse esitas Rayonen sad Nesebar (Nesebari rajoonikohus, Bulgaaria) ELTL artikli 267 alusel, et küsida tõlgendust nõukogu 24. juuli 2008. aasta raamotsuse 2008/675/JSK, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes,² artiklile 3. See eelotsusetaotlus esitati seoses taotlusega, mille esitas Rayonna prokuratura Nesebari (Nesebari rajooniprokuratuur, Bulgaaria) prokurör eelotsusetaotluse esitanud kohtule selleks, et see kohus pööraks täitmisele süüdimõistva kohtuotsuse, mille Rumeenia kodaniku QSi suhtes on eelnevalt teinud Rumeenia kohus.

2. Käesolev kohtuasi puudutab olulisi õiguslikke küsimusi seoses piiridega, mille liidu seadusandja seab vastastikuse tunnustamise põhimõttele, millel tugineb raamotsus 2008/675 ja mis lubab liikmesriigi kohtunikul võtta muu hulgas arvesse teistes liikmesriikides tehtud jõustunud kriminaalõiguslikke kohtuotsuseid, otsustamaks määratava karistuse liiki ja täitmise viisi. Täpsemalt peab Euroopa Kohus otsustama, milline roll tuleks liidu vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevas alas anda kriminaalõiguse traditsioonilisele „territoriaalsuse“ põhimõttele, mis väljendab riigi suveräänsust. Kuigi raamotsus 2008/675 sisaldab sätteid, mis näevad ette nende

¹ Algkeel: prantsuse.

² ELT 2008, L 220, lk 32; parandus ELT 2019, L 31, lk 109.

kahe põhimõtte vahelise konflikti lahendamise, esineb nende sätete kohaldamisel siiski takistusi, mis on seotud tõlgendamiskahtlustega. Euroopa Kohtu seisukoht neis eriti tundlikes küsimustes on möödapääsmatult vajalik, sest sellest sõltub hea koostöö õiguskaitseasutuste vahel.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Raamotsus 2008/675

3. Raamotsuse artikli 1 „Sisu“ lõige 1 sätestab:

„Käesoleva raamotsuse eesmärk on kindlaks määrata tingimused, mille kohaselt võetakse liikmesriigis isiku vastu alustatud kriminaalmenetluses arvesse sama isiku suhtes teises liikmesriigis muudel asjaoludel tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid.“

4. Raamotsuse artikkel 2 „Mõisted“ näeb ette:

„Käesolevas raamotsuses kasutatakse järgmist mõistet „süüdimõistev kohtuotsus“ – igasugune kriminaalkohtu tehtud lõplik otsus, millega mõistetakse isik süüdi kuriteos.“

5. Raamotsuse artikkel 3 „Teises liikmesriigis tehtud süüdimõistva kohtuotsuse arvessevõtmine uues kriminaalmenetluses“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kõik liikmesriigid tagavad, et isiku vastu alustatud kriminaalmenetluses võetakse sama isiku kohta teistes liikmesriikides muudel asjaoludel tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid, mille kohta on saadud teavet vastavalt vastastikust õigusabi või karistusregistrite andmete vahetamist käsitlevatele kohaldatavatele õigusaktidele, arvesse sellises ulatuses, nagu siseriikliku õiguse kohaselt võetakse arvesse siseriiklikult tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid, ning neile antakse samaväärne õiguslik toime nagu siseriiklikult tehtud varasematele süüdimõistvatele kohtuotsustele.“

2. Lõiget 1 kohaldatakse kriminaalmenetluse kohtueelses etapis, kohtumenetluse käigus ning süüdimõistva kohtuotsuse täideviimisel eelkõige seoses kohaldatava menetluskorraga, sealhulgas seoses eelvangistuse, kuriteo määratlemise, karistuse liigi ja raskusastme määramise või kohtuotsuste täitmise korraga.

3. Lõikes 1 ette nähtud teistes liikmesriikides tehtud varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmisel ei ole sekkuvat, tühistavat ega läbivaatavat toimet varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste ega selliste otsuste suhtes, mis on seotud kohtuotsuste täideviimisega uut menetlust läbi viivas liikmesriigis.

4. Vastavalt lõikele 3 ei kohaldata käesoleva artikli lõiget 1 sellisel juhul, kui varasem süüdimõistev kohtuotsus oleks olnud uut menetlust läbi viiva liikmesriigi kohtu tehtud otsus ja kui sellise varasema süüdimõistva kohtuotsuse arvessevõtmisel oleks olnud kõnealuse liikmesriigi õiguse kohaselt sekkuv, tühistav või läbivaatav toime varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste või selliste otsuste täidesaatmise suhtes.

5. Kui kuritegu, mille kohta on alustatud uut menetlust, pandi toime enne varasema süüdimõistva kohtuotsuse tegemist või täielikku täideviimist, ei ole lõigetel 1 ja 2 sellist toimet, mis kohustaks liikmesriike kohaldama kohtuotsuste tegemisele siseriiklikke eeskirju, mille toimel nende kohaldamine teises riigis tehtud süüdimõistvatele kohtuotsustele piiraks kohtunikku karistuse määramisel uues menetluses.

Siiski tagavad liikmesriigid, et muidu saavad nende kohtud sellistel juhtudel arvesse võtta teistes liikmesriikides tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid.“

2. Raamotsus 2008/947/JSK

6. Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/947/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kohtuotsuste ja vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevate otsuste suhtes, et teostada tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalvet,³ artikkel 1 „Eesmärgid ja reguleerimisala“ sätestab:

„1. Raamotsusega püütakse hõlbustada süüdimõistetud isikute sotsiaalset taasintegreerumist, parandada kannatanute ja avalikkuse kaitset ning hõlbustada sobivate tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite kohaldamist õigusrikkujate puhul, kes ei ela süüdimõistva otsuse teinud riigis. [...]

[...]

3. Raamotsust ei kohaldata:

a) selliste kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste täitmise suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed ning mis kuuluvad nõukogu raamotsuse 2008/909/JSK^[4] reguleerimisalasse;

[...]“.

7. Raamotsuse 2008/947 artikkel 5 „Kohtuotsuse või vajadusel vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitleva otsuse edastamise tingimused“ sätestab:

„1. Otsuse teinud riigi pädev asutus võib edastada kohtuotsuse ja vajadusel vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitleva otsuse selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus on süüdimõistetud isiku seaduslik ja alaline elukoht, juhul kui süüdimõistetud isik on kõnealusesse riiki tagasi pöördunud või soovib sinna tagasi pöörduda.

2. Otsuse teinud riigi pädev asutus võib süüdimõistetud isiku taotlusel edastada kohtuotsuse ja vajadusel vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitleva otsuse selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus ei ole süüdimõistetud isiku seaduslik ja alaline elukoht, tingimusel et viimati nimetatud asutus annab nimetatud edastamiseks oma nõusoleku.

[...]“.

³ ELT 2008, L 337, lk 102.

⁴ Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsus vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT 2008, L 327, lk 27).

8. Selle raamotsuse artikli 14 „Kõigi edasiste otsuste vastuvõtmise pädevus ja kohaldatav õigus“ lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Täidesaatva riigi pädeva asutuse pädevusse kuulub kõigi täitmisele mittepööratud karistuse, tingimisi vabastamise, tingimisi karistuse ja alternatiivse mõjutusvahendiga seotud edasiste otsuste vastuvõtmine, eelkõige tingimusliku meetme või alternatiivse mõjutusvahendi mittetäitmise korral või kui süüdimõistetud isik paneb toime uue kuriteo.

Selliste edasiste otsuste alla kuulub eelkõige:

[...]

b) kohtuotsuse täitmise peatamise tühistamine või tingimisi vabastamist käsitleva otsuse tühistamine [...].“

B. Bulgaaria õigus

9. Karistusseadustiku (Nakazatelen kodeks) artikli 8 lõige 2 sätestab:

„Teises Euroopa Liidu liikmesriigis tehtud jõustunud süüdimõistvat kohtuotsust teo eest, mis on Bulgaaria karistusseadustiku kohaselt kuritegu, võetakse arvesse igas kriminaalmenetluses, mida sama isiku suhtes viiakse läbi Bulgaaria Vabariigis.“

10. Karistusseadustiku artikli 68 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui süüdimõistetud paneb enne kohtu poolt määratud katseaja lõppu toime uue tahtliku kuriteo, mille suhtes prokuratuur alustab kriminaalmenetlust, ja isikule mõistetakse vabadusekaotuslik karistus, peab süüdimõistetud ära kandma ka tingimisi mõistetud karistuse, isegi kui katseage on selleks ajaks lõppenud.“

11. Vastavalt karistusseadustiku artikli 343b lõikes 1 sätestatule:

„Mootorsõiduki juhtimise eest alkoholijoobes, kui nõuetekohaselt on tuvastatud, et alkoholisisaldus juhi veres ületas 1,2 promilli, karistatakse ühe- kuni kolmeaastase vabadusekaotuse ja rahatrahviga summas kakssada kuni üks tuhat [Bulgaaria leevi (BGN)].“

III. Kohtumenetluse aluseks olevad asjaolud, menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimus

12. QS on Rumeenias elav Rumeenia kodanik.

13. 3. aprilli 2019. aasta kohtuotsusega, mis jäeti muutmata Curtea de Appel Cluji (Cluji apellatsioonikohus, Rumeenia) 24. juuni 2019. aasta kohtuotsusega ning mis on jõustunud, mõisteti QSile ühe aasta ja kuue kuu pikkune vabadusekaotuslik karistus tingimisi kaheaastase katseajaga kuni 24. juunini 2021 (edaspidi „esimene süüdimõistev kohtuotsus“) mootorsõiduki alkoholijoobes juhtimise eest (edaspidi „esimene kuritegu“).

14. Katseaja kestel pani QS 1. septembril 2020 Bulgaaria territooriumil toime Bulgaaria karistusseadustiku artikli 343b lõikes 1 nimetatud kuriteo, mis seisnes mootorsõiduki alkoholijoobes juhtimises (edaspidi „teine kuritegu“).

15. Rayonen sad Nesebari (Nesebari rajoonikohus) 9. märtsil 2022 jõustunud otsusega mõisteti QSile karistustena kolme kuu pikkune vabadusekaotuslik karistus, rahatrahv summas 150 Bulgaaria leevi (ligikaudu 77 eurot) ja mootorsõiduki juhtimisõiguse peatamine 12 kuuks (edaspidi „teine süüdimõistev kohtuotsus“).

16. Sama kohus, kes on ühtlasi eelotsusetaotluse esitanud kohus, sai 23. märtsil 2022 Rayonna prokuratura Burgase (Burgase rajooniprokuratuur, Bulgaaria) prokuröri taotluse pöörata Bulgaaria karistusseadustiku artikli 68 lõike 1 alusel täitmisele esimene süüdimõistev kohtuotsus, sest teine kuritegu pandi toime selle kohtuotsusega määratud katseajal.

17. Tekkinud olukorras on eelotsusetaotluse esitanud kohtul kahtlusi raamotsuse 2008/675 artikli 3 tõlgendamise osas.

18. Sellega seoses märgib see kohus, et Bulgaaria karistusseadustiku artikli 8 lõikega 2 võeti üle nimetatud raamotsuse, täpsemalt selle artikli 3 lõikega 1 kehtestatud põhimõtted, nähes ette, et teises Euroopa Liidu liikmesriigis tehtud jõustunud süüdimõistvat kohtuotsust teo eest, mis on selle seadustiku kohaselt kuritegu, võetakse arvesse igas sama isiku suhtes Bulgaarias alustatud kriminaalmenetluses.

19. See kehtiks seega ka esimese süüdimõistva kohtuotsuse osas, sest QSile mõisteti Rumeenias jõustunud kohtuotsusega ühe aasta ja kuue kuu pikkune vabadusekaotuslik karistus ning vastastikuse õigusabi korras kogutud teabega on tehtud kindlaks, et esimese kuriteo koosseisu täitnud tegu on võrdväärne teoga, millega täideti teise kuriteo koosseis.

20. Eelotsusetaotluse esitanud kohus konstateerib muu hulgas, et kõik Bulgaaria karistusseadustiku artikli 68 lõike 1 eeldused esimese süüdimõistva kohtuotsuse täitmisele pööramiseks on praegusel juhul täidetud. Enne selles süüdimõistvas kohtuotsuses sätestatud katseaja lõppu pani QS toime uue tahtliku kuriteo, mille uurimiseks alustas prokuratuur tema suhtes kriminaalmenetlust ja mille eest talle mõisteti vabadusekaotuslik karistus.

21. Seega leiab see kohus, et tuleb võtta arvesse esimest süüdimõistvat kohtuotsust ja pöörata see täitmisele Bulgaaria karistusseadustiku artikli 8 lõike 2 alusel koosmõjus karistusseadustiku artikli 68 lõikega 1. Siiski tekib küsimus, kas raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõige 3 välistab sellise arvessevõtmise.

22. Sellega seoses märgib see kohus, et nimetatud säte nõuab Euroopa Kohtu tõlgenduse kohaselt, et eelneva süüdimõistva kohtuotsuse täitmist puudutavat otsust ei vaadataks uuesti läbi. Kohus leiab siiski, et käesolev kohtuasi erineb asjas Beshkov tehtud kohtuotsusest⁵, milles Euroopa Kohus tõlgendas nimetatud sätet nii, et see keelab lõpliku karistuse määramisel muuta teises liikmesriigis mõistetud karistuse täideviimise viisi.

23. Tegelikult aga ei vaadataks praeguses kohtuasjas esimese süüdimõistva kohtuotsuse täitmise viisi uuesti läbi ega muudetaks seda eelotsusetaotluse esitanud kohtu kaalutusõigusega, vaid kohtu tegevus tuleneks imperatiivsest normist ehk Bulgaaria karistusseadustiku artikli 68 lõikest 1, mis kohustab eelotsusetaotluse esitanud kohut pöörama tingimisi mõistetud karistuse täitmisele, kui – nagu praegusel juhul – kõik eeldused selleks on täidetud.

⁵ 21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov (C-171/16, edaspidi „kohtuotsus Beshkov“, EU:C:2017:710).

24. Neil põhjustel otsustas Rayonen sad Nesebar (Nesebari rajoonikohus) peatada menetluse ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas raamotsuse [2008/675] artikli 3 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus selline riigisisene õigusnorm nagu [Bulgaaria karistusseadustiku] artikli 68 lõige 1 koostoimes [Bulgaaria karistusseadustiku] artikli 8 lõikega 2, mis sätestab, et liikmesriigi kohus, kellele on esitatud taotlus teise liikmesriigi kohtu varasema süüdimõistva kohtuotsusega mõistetud karistuse täitmisele pööramiseks, võib sel eesmärgil karistuse täitmisele pööramise korralduse andmise käigus muuta viimasena nimetatud karistuse täideviimise viisi?“

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

25. 25. märtsil 2022 esitatud eelotsusetaotlus saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 28. märtsil 2022.

26. QS ja Euroopa Komisjon esitasid Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 sätestatud tähtajaks kirjalikud seisukohad.

27. 24. jaanuari 2023. aasta üldkoosolekul otsustas Euroopa Kohus asjas kohtuistungit mitte korraldada.

V. Õiguslik analüüs

A. Sissejuhatavad märkused

1. Vajaduse kohta võtta arvesse varasemaid kohtuotsuseid isiku suhtes, kes on toime pannud kuriteo Euroopa Liidu vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal

28. Liit on võtnud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal, mis põhineb vastastikusel usaldusel, meetmeid, et tagada kodanike kaitse kuritegevuse eest, tagades samal ajal kodanike põhiõiguste kaitse, kui nende suhtes viiakse läbi kriminaalmenetlust, olenemata sellest, kas kodanik osaleb menetluses kannatanu või süüdistatavana. Sellise õigusruumi integreeritud ala loomine nõuab, et isikute suhtes teistes liikmesriikides tehtud süüdimõistvaid kohtuotsuseid võetaks liikmesriigis tulevaste kuritegude ennetamiseks arvesse. Lisaks, kui üks ja sama isik paneb toime uusi kuritegusid, tuleb tema eelnevat käitumist uues kriminaalmenetluses arvesse võtta selleks, et tagada õiglane menetlus⁶.

29. Tõhusa õigusemõistmise huvides liidu piires on vaja, et kõigil liikmesriikidel oleksid reeglid, mis võimaldaksid kriminaalmenetluse kõigis etappides arvesse võtta, kas isik on esmakordne õigusrikkuja või on ta mõnes teises liikmesriigis juba varem süüdi mõistetud. Võimalus võtta arvesse kuriteo toimepanija suhtes tehtud eelnevaid süüdimõistvaid otsuseid on uue kriminaalmenetluse nõuetekohaseks läbiviimiseks hädavajalik, eelkõige teadlike otsuste tegemiseks eelvangistuse kohaldamise kohta või isiku vabastamise kohta kautsjoni vastu ning selleks, et saada kogu süüdimõistva kohtuotsuse tegemise ajaks olemasolev teave. Just neil

⁶ 5. juuli 2018. aasta kohtuotsuses Lada (C-390/16, EU:C:2018:532, punkt 36) viitab Euroopa Kohus „õiguskultuuri“ loomisele Euroopa õigusl alal, mille kohaselt võetakse teises liikmesriigis tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid põhimõtteliselt arvesse.

põhjustel võeti vastu raamotsus 2008/675. See õigusakt nõuab liikmesriigi kohtutelt, et need võtaksid arvesse teiste liikmesriikide kohtute poolt tehtud lõplikke kriminaalõiguslikke kohtuotsuseid, eeldusel et teatud tingimused on täidetud⁷.

2. Raamotsusega 2008/675 ette nähtud vastastikuse tunnustamise põhimõtte erandite kohta

30. Raamotsus 2008/675 sätestab sellest kohustusest teatud erandid, mille eesmärk on tagada liikmesriikide suveräänsus kriminaalõiguse vallas, keelates teistel liikmesriikidel liikmesriigi eest teatud otsuste tegemise⁸. Seega on nende erandite eesmärk koordineerida erinevate justiitsasutuste pädevusi, tagades liidus ka kriminaalõiguse haldusaparaadis teatud sidususe.

31. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb eelotsusetaotluses ka *ühe sellise erandi ulatuses*, nimelt raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõikega 3 sätestatus, mille kohaselt „teistes liikmesriikides tehtud varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmisel ei ole sekkuvat, tühistavat ega läbivaatavat toimet varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste ega selliste otsuste suhtes, mis on seotud kohtuotsuste täideviimisega uut menetlust läbi viivas liikmesriigis“. Selle kohtu arvates võib Bulgaaria õigusaktidega talle pandud kohustus uues kriminaalmenetluses isiku vastu, kelle suhtes on teises liikmesriigis eelnevalt tehtud süüdimõistev kohtuotsus, tühistada teises liikmesriigis eelnevalt tehtud süüdimõistva otsuse tingimisi täitmisele pööramise otsuse ja *otsustada, et karistus tuleb tema territooriumil täitmisele pöörata*, minna vastuollu eelpool tsiteeritud sättega. Euroopa Kohtu vastus peaks võtma arvesse eelotsusetaotluse esitanud kohtu ees seisvaid probleeme ja olema vaidluse lahendamiseks piisavalt konkreetne.

32. Kuid enne selle küsimuse analüüsimist tuleb esmalt uurida, kas eelmises punktis kirjeldatud Bulgaaria õigusele alluv kaasus on raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõike 1 kohaldamisalas, see tähendab selle sätte kohaldamisalas, mis paneb liikmesriikidele kohustuse rakendada vastastikuse tunnustamise põhimõtet. Tulenevalt sellest sättest peab eelotsusetaotluse esitanud kohus *a priori* võtma arvesse QSi suhtes Rumeenias tehtud esimest süüdimõistvat kohtuotsust. Sellise õigusliku tagajärje välistaks ainult see, kui kohalduks raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõikes 3 sätestatud erand.

33. Eelotsuse küsimuse analüüsis järgitakse sisuliselt kahes eelmises punktis kirjeldatud skeemi. Seetõttu analüüsin esimesena, kas raamotsus 2008/675 kohaldub praegusele kohtuasjale⁹. Seejärel selgitan teisena, milline on raamotsusega kehtestatud varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmise kohustuse ulatus¹⁰. Lõpuks kohaldan kolmandana käesolevale kohtuasjale põhimõtteid, millel see kohustus rajaneb¹¹. Nagu üksikasjalikult selgitan, näitab analüüs, et *Bulgaaria kõnealune õiguslik regulatsioon*, nagu seda tõlgendab eelotsusetaotluse esitanud kohus, *ei ole kooskõlas* raamotsuse artikli 3 lõikes 3 sätestatud *mittesekkumise põhimõttega*.

⁷ 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsuses MV (liitkaristuse moodustamine) (C-583/22 PPU, EU:C:2023:5, punkt 65) otsustas Euroopa Kohus, et raamotsusega 2008/675 austatakse riigisiseseid erinevaid lahendusi ja menetlusi, mis on vajalikud selle eesmärgi saavutamiseks. Seega aitab see raamotsus kooskõlas ETLT artikli 67 lõikega 1 „kaasa vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomisele liidus, austades liikmesriikide erinevaid õigussüsteeme ja -traditsioone“.

⁸ Vt selle kohta Muñoz de Morales Romero, M., „The taking into account of EU previous convictions in joint/accumulated punishment: the Spanish case“, *European criminal law review*, 2018, 8. kd (2), lk 244 jj.

⁹ Vt käesoleva ettepaneku punkt 35 jj.

¹⁰ Vt käesoleva ettepaneku punkt 42 jj.

¹¹ Vt käesoleva ettepaneku punkt 55 jj.

34. Tuleb rõhutada, et kui viidatakse kõnealusele „Bulgaaria õiguslikule regulatsioonile“, siis tähendab see tõlgendust, mis on antud kahele riigisisesele sättele nende koostoimes – täpsemalt Bulgaaria karistusseadustiku artikli 8 lõikele 2 ja artikli 68 lõikele 1 –, mis eelotsusetaotluse esitanud kohtult saadud teabe kohaselt panevad sellele kohtule käesoleva ettepaneku punktis 31 nimetatud kohustuse. Kuigi selline tõlgendus, nagu väidab komisjon oma seisukohtades, ei ole kõnealuseid sätteid lugedes ilmne¹², on Euroopa Kohus riigisisese õiguskorra sätete tõlgendamisel põhimõtteliselt kohustatud tuginema eelotsusetaotlusest tulenevale tõlgendusele¹³. Eelotsuse küsimust tuleb seega analüüsida Bulgaaria õiguse sellise tõlgenduse põhjal, mida toetab eelotsusetaotluse esitanud kohus.

B. Raamotsuse 2008/675 kohaldatavus

35. Sissejuhatuseks tuleb öelda, et vastavalt raamotsuse 2008/675 artikli 1 lõikele 1 on raamotsuse eesmärk „*kindlaks määrata tingimused, mille kohaselt võetakse liikmesriigis isiku vastu alustatud kriminaalmenetluses arvesse sama isiku suhtes teises liikmesriigis muudel asjaoludel tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid*“¹⁴. Nagu tuleneb raamotsuse põhjendusest 2, on raamotsuse eesmärk võimaldada võtta arvesse õigusriikuja varasemat karistatust.

36. Sellest järeldub, et raamotsus 2008/675 kohaldub olukordadele, kus isiku suhtes, kes on eelnevalt süüdi mõistetud teises liikmesriigis, viiakse läbi „uut kriminaalmenetlust“ vastavalt raamotsuse ja selle artikli 3 pealkirjas kasutatud terminitele. Seega, nagu tuleneb raamotsuse artikli 3 lõikest 2 ja põhjendusest 7, peab mõistet „uus kriminaalmenetlus“ tõlgendama laialt, mistõttu see hõlmab ka kriminaalmenetluse kohtueelset etappi, kohtumenetlust ja *süüdimõistva kohtuotsuse täideviimist*.

37. Praeguses asjas näib mulle, et määrar, mil Bulgaarias QSi vastu alustatud kriminaalmenetluse eesmärk oli võtta ta vastutusele selles riigis 1. septembril 2020 toime pandud alkoholijoobes juhtimise eest, *tuleks seda menetlust lugeda „uueks kriminaalmenetluseks“ raamotsuse 2008/675 artikli 1 lõike 1 tähenduses*. Järelikult peavad Bulgaaria kohtud põhimõtteliselt arvesse võtma Rumeenias eelnevalt tehtud süüdimõistvat kohtuotsust vastavalt raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõikes 1 sätestatud võrdväarsuse põhimõttele.

38. Varasema, samuti alkoholijoobes juhtimise eest mõistetud süüdimõistva kohtuotsuse arvessevõtmine võib olla tähtis nii selle kriminaalmenetluse enda raames, eriti uue kuriteo eest karistuse liigi ja raskusastme määramisel, kui ka *süüdimõistva kohtuotsuse täitmisel, et kindlaks määrata täideviimise viisi*. Tegelikult, nagu olen käesolevas ettepanekus juba öelnud¹⁵, kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus just selles, kas Bulgaarias võib otsustada täitmisele pöörata eelnevalt Rumeenias langetatud süüdimõistva kohtuotsuse. Eelotsuse küsimust tuleb mõista selles tähenduses.

¹² Raamotsus 2008/675 võeti Bulgaaria õigusesse üle karistusseadustiku artikli 8 lõikega 2. Kuid selle sätte sõnastus ei kohusta Bulgaaria kohut ühepoolset otsustama, et teises liikmesriigis tehtud kohtuotsus tuleb pöörata täitmisele. Selline kohustus tuleneb pigem selle sätte kohaldamisest ja tõlgendamisest koosmõjus karistusseadustiku artikli 68 lõikega 1. Sellele vaatamata tuleb märkida, et viimasena nimetatud säte kajastab vaid liikmesriikide kriminaalõiguse üldist õiguspõhimõtet süüdimõistvate otsuste kohta, mille kohaselt tingimisi mõistetud karistus pööratakse täitmisele, kui süüdimõistetu paneb katseajal toime uue kuriteo.

¹³ 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Banco Santander ja Escobedo Cortés (C-96/16 ja C-94/17, EU:C:2018:643, punkt 57) ning 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Ukrainale väljaandmine) (C-398/19, EU:C:2020:1032, punkt 62).

¹⁴ Kohtujuristi kursiiv.

¹⁵ Vt käesoleva ettepaneku punkt 31.

39. Selles kontekstis tuleb meenutada Euroopa Kohtu praktikat, mille kohaselt kohaldatakse raamotsust 2008/675 „mitte üksnes selliste menetluste suhtes, millega tuvastatakse ja tehakse otsus menetlusaluse isiku võimaliku süüditunnistamise kohta“¹⁶, vaid ka „sellises riigisisese menetluses, milles on tegemist karistuse täideviimiseks ühe vabadusekaotusliku liitkaristuse mõistmisega, võttes arvesse nii isikule liikmesriigi kohtu mõistetud karistust *kui ka varem teise liikmesriigi kohtu poolt* sama isiku suhtes teiste süütegude põhjal tehtud süüdimõistvas kohtuotsuses mõistetud karistust“¹⁷. Sellises olukorras on tegemist *riigisisese menetlusega karistuse täideviimiseks*, mille raames tuleb arvesse võtta ka teises liikmesriigis varasema süüdimõistva kohtuotsusega mõistetud karistust.

40. Eelotsusetaotluses kirjeldatud olukorras puudutab riigisisene menetlus (Bulgaarias) *teises liikmesriigis* (Rumeenias) *süüdimõistva kohtuotsusega tingimisi mõistetud karistuse täideviimist*. Riigisisest menetlust alustati siiski Bulgaarias katseajal toime pandud uue kuriteo eest mõistetud lõpliku süüdimõistva kohtuotsuse tõttu. Asjaomase Bulgaaria õiguse kohaselt, millele eelotsusetaotluses viidatakse, *peab* Bulgaaria kohus, kellel palutakse kinnitada seoses toime pandud kuriteoga kokkulepe menetlusaluse isiku ja prokuröri vahel, *otsuse tegema ka selles osas, kas pöörata täitmisele varasem tingimisi mõistetud karistus*.

41. Neil asjaoludel näib mulle, et liikmesriigis alustatud menetlus, mille eesmärk on tühistada teises liikmesriigis tehtud süüdimõistva kohtuotsusega seotud tingimisi täitmisele pööramise osa, sest asjaomane isik mõisteti süüdi uues kuriteos, mille ta pani toime varasemas süüdimõistvas kohtuotsuses ette nähtud katseajal, vastab määratlusele „uus kriminaalmenetlus“ raamotsuse 2008/675 artikli 1 lõike 1 tähenduses. Järelikult on see raamotsus praeguses kohtuasjas põhimõtteliselt kohaldatav.

C. Raamotsusega 2008/675 kehtestatud eelnevate süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmise kohustuse ulatus

42. Järgmiseks tuleb analüüsida, milline ulatus on raamotsusega 2008/675 kehtestatud kohustusel võtta arvesse varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid, ning vaadelda küsimust, kas esineb erandeid, mis võivad kohalduda sellistel asjaoludel nagu praeguses asjas.

43. Selles kontekstis tuleb esiteks mainida raamotsuse 2008/675 põhjendust 2, millest tuleneb, et raamotsuse eesmärk on rakendada *kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtet*, ja raamotsus näeb ette, et „ühe liikmesriigi kohtul peab olema võimalik võtta arvesse teiste liikmesriikide kohtutes kriminaalasjades tehtud lõplikke otsuseid, et hinnata õiguserikkuja varasemat karistatust, teha kindlaks, kas ta on toime pannud korduvaid kuritegusid[,] ja määrata kohaldatavad karistusliigid ja nende täitmisele pööramise kord“. Vastavalt põhjendusele 3 on raamotsuse eesmärk „*kehtestada* liikmesriikidele *minimaalkohustus* võtta arvesse teistes liikmesriikides tehtud süüdimõistvaid kohtuotsuseid“¹⁸ vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel. Oluline on meenutada fakti, et Euroopa Kohus tõlgendas seda kohustust nii, et varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid „[tuleb] arvesse võtta *selliselt, nagu need on kuulutatud*“¹⁹.

¹⁶ Vt kohtuotsus Beshkov, punkt 28.

¹⁷ Kohtuotsus Beshkov, punkt 29, ja 15. aprilli 2021. aasta kohtuotsus AV (liitkaristus) (C-221/19, EU:C:2021:278, punkt 52). Kohtujuristi kursiiv.

¹⁸ Kohtujuristi kursiiv.

¹⁹ Kohtuotsus Beshkov, punkt 37; 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus Lada (C-390/16, EU:C:2018:532, punkt 39) ja 15. aprilli 2021. aasta kohtuotsus AV (liitkaristus) (C-221/19, EU:C:2021:278, punkt 53). Kohtujuristi kursiiv.

44. Teiseks on oluline käsitleda *võrdväärseuse põhimõtet*, millele on pühendatud raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõige 1 ning millele viitavad raamotsuse põhjendused 5 ja 6. Selle põhimõtte kohaselt peab „muudes liikmesriikides tehtud süüdimõistvatel kohtuotsustel olema *samaväär[n]e toime kui liikmesriigi kohtutes siseriikliku õiguse alusel tehtud süüdimõistvatel kohtuotsustel*“²⁰. Põhjenduses 5 täpsustatakse, et raamotsuse „eesmärk ei ole siiski ühtlustada erinevate siseriiklike õigusaktidega varasematele süüdimõistvatele kohtuotsustele antud tagajärgi“, vaid raamotsusega nõutakse lihtsalt, et teistes liikmesriikides tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid võetaks arvesse samamoodi, nagu oleks need teinud selle liikmesriigi kohtud, kus toimub uus kohtumenetlus.

45. Kolmandaks tuleb tähelepanu juhtida *mittesekkumise põhimõttele*, millele on pühendatud raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõige 3 ja mis tundub mulle praeguses kohtuasjas eriti asjakohane. Selle põhimõtte kohaselt „teistes liikmesriikides tehtud varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmisel *ei ole sekkuvat*, tühistavat ega läbivaatavat *toimet* varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste ega *selliste otsuste suhtes, mis on seotud kohtuotsuste täideviimisega uut menetlust läbi viivas liikmesriigis*“²¹. Seda põhimõtet täpsustatakse raamotsuse artikli 3 lõikes 4, millest tuleneb, et vastastikuse tunnustamise põhimõtet „*ei kohaldata [...] sellisel juhul, kui varasem süüdimõistev kohtuotsus oleks olnud uut menetlust läbi viiva liikmesriigi kohtu tehtud otsus ja kui sellise varasema süüdimõistva kohtuotsuse arvessevõtmisel oleks olnud kõnealuse liikmesriigi õiguse kohaselt sekkuv, tühistav või läbivaatav toime varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste või selliste otsuste täidesaatmise suhtes*“²².

46. Lõiked 3 ja 4 täiendavad teineteist ning seetõttu tuleks neid lugeda koos, mõistmaks mittesekkumise põhimõtte ulatust. Seetõttu peab eelotsuse küsimuse analüüs hõlmama ka raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõiget 4. Asjaolu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus sellele sõnaselgelt ei viidanud, pole takistuseks, sest Euroopa Kohtu ülesanne on anda riigisisesele kohtule kõik tõlgendusjuhised, mis võivad põhikohtuasja menetlemisel olla kasulikud, olenemata sellest, kas kohus eelotsusetaotluses neile oma küsimustes viitas või mitte. Euroopa Kohus on mitmel korral märkinud, et eelotsuse küsimust tuleb analüüsida aluslepingute ja teisese õiguse kõiki sätteid arvesse võttes, mis võivad tõstatatud probleemi lahendamisel olla asjakohased²³.

47. Samuti ei saa raamotsuse 2008/675 asjakohaste sätete tõlgendamisel alahinnata preambuli tähtsust. Tõepoolest, kuigi liidu aktide põhjendustel ei ole eraldiseisvalt õiguslikku tähendust, sest nad on pigem kirjeldavad ja mittenormatiivsed, annab Euroopa Kohtu praktika neile sellele vaatamata õiguse tõlgendamisel suure tähenduse²⁴. Põhjendused on õigusaktide tõlgendamisel tõesti väärtuslikud elemendid, sest võimaldavad paremini mõista liidu seadusandja tahet²⁵. Just sellest vaatenurgast tuleb mainida ka raamotsuse 2008/675 põhjendust 14, võttes arvesse asjaolu, et selles selgitatakse selle raamotsuse artikli 3 lõigetes 3 ja 4 kasutatud mõistet „kohtuotsusesse või selle täideviimisse sekkumine“²⁶.

²⁰ Raamotsuse 2008/675 põhjendus 5. Kohtujuristi kursiiv.

²¹ Kohtujuristi kursiiv.

²² Kohtujuristi kursiiv.

²³ 16. juuni 2022. aasta kohtuotsus Obshtina Razlog (C-376/21, EU:C:2022:472, punkt 51).

²⁴ Vt 15. septembri 2022. aasta kohtuotsus HN (menetlus riigi territooriumilt välja saadetud süüdistatava suhtes) (C-420/20, EU:C:2022:679, punktid 35, 52 ja 53).

²⁵ Vt kohtujurist Richard de la Touri ettepanek kohtuasjas Sofijska rayonna prokuratura jt (menetlus riigi territooriumilt välja saadetud süüdistatava suhtes) (C-420/20, EU:C:2022:157, punkt 68).

²⁶ Kohtujuristi kursiiv.

48. Vastastikuse tunnustamise põhimõtte ulatuse hindamiseks selles erilises liidu õiguse valdkonnas tundub mulle samavõrra asjakohane raamotsuse 2008/675 põhjendus 6, millest tuleneb, et raamotsuse „eesmärk [ei ole] viia liikmesriigis täide teises liikmesriigis tehtud otsuseid“²⁷. See selgitus on raamotsuse aluseks olevat mittesekkumise põhimõtet arvestades loogiline, sest vastasel juhul oleks igal liikmesriigil vabadus sekkuda oma äranägemisel teistes liikmesriikides tehtud kohtuotsuste täitmisse, mis kahjustaks ka õigusruumi harmoneeritud osas kohtuotsuste ühtsust.

49. Ülalnimetatud sätted näitavad koostoimes neile eelnevate põhjendustega, et *mittesekkumise põhimõte seab vastastikuse tunnustamise põhimõttele teatud piirid*, mille määrab kindlaks ülal viidatud „mõjutamise“ mõiste. Raamotsuse 2008/675 põhjendus 14 toob selles kontekstis selgust, sest ta täpsustab, et liitkaristus mitme kriminaalkuriteo eest kujutab endast „mõjutamist“ ja on seega nimetatud raamotsusega keelatud „sekkumine“, kui esimest süüdimõistvat kohtuotsust *pole veel täide viidud või kui seda ei ole täideviimiseks teisele liikmesriigile üle antud*²⁸.

50. Mis puudutab konkreetselt selles põhjenduses 14 viidatud võimalust „anda“ süüdimõistev kohtuotsus täitmiseks „üle“ teisele liikmesriigile, siis tuleb rõhutada, et see on igal juhul *erand üldisest* kriminaalõiguse territoriaalsuse *põhimõttest*. See hinnang vastab kohtujurist Bobeki ettepanekule kohtuasjas C-2/19, A. P. (tingimuslikud meetmed)²⁹. Mittesekkumise põhimõte raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõigetes 3 ja 4 tagab süüdimõistva otsuse teinud liikmesriigi õiguse täita tema kohtute poolt tehtud süüdimõistvad otsused oma territooriumil ja vastavalt oma riigisisises õiguses ette nähtud korrale.

51. Praktikas saab üldpõhimõttest erandi teha siis, kui varasema süüdimõistva otsuse teinud liikmesriik on edastanud raamotsuse 2008/947 alusel tingimisi määratud karistusega kohtuotsuse (ja selle olemasolul ka vangistuse tingimisi kohaldamata jätmise otsuse) selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus toimub uus kriminaalmenetlus, et teostada järelevalvet tingimisi määratud karistuse meetmete täitmise üle selles liikmesriigis. Kui see liikmesriik tunnustab esimeses liikmesriigis kuulutatud süüdimõistvat kohtuotsust, siis võib ta raamotsuse artiklit 14 rakendades teha mis tahes järgnevaid otsuseid ning ennekõike tühistada kohtuotsuse täitmise tingimisi peatamise juhul, kui süüdimõistetu paneb toime uue kuriteo. Vastavalt raamotsuse 2008/947 artikli 1 lõikele 1 on selle mehhanismi eesmärk „hõlbustada süüdimõistetud isikute taasintegreerumist, parandada kannatanute ja avalikkuse kaitset ning hõlbustada sobivate tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite kohaldamist õigusrikkujate puhul, kes ei ela süüdimõistva otsuse teinud riigis“.

52. Hoolimata sellest liidu seadusandja poolt ette nähtud võimalusest ei tohi unustada, et võimaluse kasutamine sõltub lõppastmes *asjaomase süüdimõistva kohtuotsuse kuulutanud liikmesriigi vabatahtlikust ja suveräänsusest otsusest*. Seega on ilmne, et võimalus näha ette süüdimõistva kohtuotsuse täideviimise üleandmine teisele liikmesriigile ainult kinnitab reeglit, mille kohaselt on igal liikmesriigil pädevus täita oma kohtute poolt tehtud süüdimõistvaid kohtuotsuseid oma territooriumil vastavalt oma riigisisises õiguses ettenähtud korrale.

53. Kohtuotsuses Beshkov tunnustas Euroopa Kohus raamotsusega 2008/675 ette nähtud liikmesriikide vahelist pädevuste jaotust kriminaalõiguse valdkonnas ning otsustas, et raamotsuse artikli 3 lõige 3 „välistab [varasema] süüdimõistva kohtuotsuse *igasuguse uuesti läbivaatamise*,

²⁷ Kohtujuristi kursiiv.

²⁸ Vt 15. aprilli 2021. aasta kohtuotsus AV (liitkaristus) (C-221/19, EU:C:2021:278, punkt 55).

²⁹ EU:C:2020:80, punkt 67.

neid otsuseid tuleb arvesse võtta just sellisena, nagu neid kuulutati³⁰. Euroopa Kohus otsustas seejärel, et raamotsusega on vastuolus see, kui liikmesriik, võttes arvesse varasemaid süüdimõistvaid otsuseid, „muudab [teises liikmesriigis määratud] karistuse täideviimise viisi“³¹.

54. Käesoleva ettepaneku eelmistes punktides tuvastasin need erandid varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmise kohustusest, mis on minu hinnangul käesolevas asjas tõenäoliselt asjakohased. Oluline on esile tõsta, et *kõnealused erandid ei välista kirjeldatud olukordi selle raamotsuse kohaldamisalast*, vaid näevad pigem teatud eelduste täidetuse korral ette õiguse kalduda kõrvale vastastikuse tunnustamise põhimõttest.

D. Raamotsuse 2008/675 aluseks olevate põhimõtete kohaldamine kõnealuses kohtuasjas

55. Eeltoodud kaalutluste põhjal jõuan järeldusele, et esimese süüdimõistva kohtuotsuse täitmise tingimisi peatamise tühistamine selleks, et pöörata see karistus täitmisele Bulgaaria territooriumil, on *täitmise viisi muutmine* ja seega „sekkumine“ raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõike 3 tähenduses. Seega toob see kaasa *varasema süüdimõistva kohtuotsuse täitmist puudutava otsuse mõjutamise*. Tuleb märkida, et selline tühistamine kuulub lisaks selle raamotsuse artikli 3 lõike 4 kohaldamisalasse, arvestades et kui esimene süüdimõistev kohtuotsus oleks kuulutatud Bulgaarias ja mitte Rumeenias, oleks selle arvesse võtmine Bulgaaria õiguse alusel muutnud otsuse täitmise viisi, sest riigisisene kohus oleks esialgu tingimisi määratud karistuse pööranud täitmisele.

56. Nagu käesolevas ettepanekus meenutasin³², on Euroopa Kohus oma praktikas leidnud, et süüdimõistva kohtuotsuse täitmise viisi muutmine, eriti selliselt, et tühistatakse teises liikmesriigis määratud karistuse täitmise tingimisi peatamine ning tingimisi määratud karistus asendatakse vangistusega, kujutab endast „sekkumist“ varasema süüdimõistva kohtuotsuse täitmisse. Mulle näib, et sellest kohtupraktikast tulenevad põhimõtted kohalduvad selgelt ka käesolevas asjas.

57. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt välja toodud asjaolu, et karistuse täitmisele pööramise tingimisi peatamine tuleb tühistada imperatiivse normi alusel, mis ei jäta liikmesriigi kohtunikule mingit kaalutlusõigust, ja mitte sellepärast, et varasem süüdimõistev kohtuotsus vaadataks uuesti läbi, tundub mulle selles kontekstis ebaoluline. Tuleb meenutada, et vastavalt raamotsuse 2008/675 artikli 5 lõikele 1 *on raamotsusega sätestatud kohustuste adressaatideks liikmesriigid*. Sellest tuleneb erinevate riigiasutuste ülesanne tagada vastavate kohustuste täitmine oma pädevuste raames, mille sätestab nende riigi põhiseaduslik kord. See ülesanne langeb nii kohtu- kui ka seadusandlikule võimule. Seetõttu pean väheoluliseks, kas liikmesriigi kohtunikul on seadusest tulenev kaalutlusõigus või kas liikmesriigi seadusandja kohustab teda käituma konkreetsel viisil. Igal juhul toimub „sekkumine“ esimese süüdimõistva kohtuotsuse täitmisse.

58. Analüüsi selles etapis on oluline märkida, et raamotsuse 2008/675 põhjendus 14 ei ole selle järeldusega vastuolus, sest, nagu selgitan järgmiseks, ei teki kumbagi seal märgitud kahest olukorrast, mis peavad välistama raamotsuse artikli 3 lõigetega 3 ja 4 keelatud „mõjutamise“ ja seega „sekkumise“³³.

³⁰ Kohtuotsus Beshkov, punkt 44. Kohtujuristi kursiiv.

³¹ Kohtuotsus Beshkov, punkt 47. Kohtujuristi kursiiv.

³² Vt käesoleva ettepaneku punkt 53.

³³ Vt käesoleva ettepaneku punkt 49.

59. Esiteks tuleb märkida, et eelotsusetaotlus ei sisalda teavet, millest saaks järeldada, et esimene süüdimõistev kohtuotsus on juba täielikult täidetud. Eelotsusetaotluse esitanud kohtult saadud teabe kohaselt pani QS toime teise süüdimõistva kohtuotsuse esemeks oleva teise kuriteo esimeses süüdimõistvas kohtuotsuses ette nähtud „katseajal“³⁴. Tähtis on rõhutada, et käesoleva kohtuasja asjaolud erinevad asjaoludest Beshkovi kohtuasjas, kus Euroopa Kohus nentis, et „[esimeses süüdimõistvas kohtuotsuses] ette nähtud [...] katseaeg oli lõppenud ja seega oli lõplikult möödunud [asjaomasele isikule] tingimisi mõistetud karistuse osa täideviimise aeg“, mistõttu Euroopa Kohtu hinnangul „tuleb lugeda kogu see karistus täies ulatuses täidetuks“³⁵. Neil põhjustel arvan, et käesolevas asjas tuleb lähtuda eeldusest, et *esimene süüdimõistev kohtuotsus ei ole veel täies ulatuses täidetud*.

60. Teiseks tuleb tähele panna, et mitte miski eelotsusetaotluses ei viita sellele, et Rumeenia kohtuasutused oleksid määranud, et esimene süüdimõistev kohtuotsus tuleb täita Bulgaarias. Vastupidi, asjaolu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib just seda, milline on raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõike 3 ulatus ja kas see praegusele asjale kohaldub, võttes ennekõike arvesse sellele kohtule Bulgaaria õigusest tulenevat väidetavalt selget kohustust – mis ei jätta talle mingit kaalutusõigust – tühistada teises liikmesriigis varem tehtud süüdimõistva kohtuotsusega määratud karistuse tingimisi täitmisele pööramata jätmise ja pöörata karistus täitmisele oma territooriumil, lubab pigem oletada, et Bulgaaria kohtuasutused tegutsesid omaalgatuslikult, ilma et *need liikmesriigid oleksid omavahel kokku leppinud esimese süüdimõistva kohtuotsuse täitmise üleandmisel*.

E. Kriminaalkaristuse täitmise võimaliku üleandmisega seotud kaalutlused

61. Veelgi enam, kahtlen, kas põhikohtuasja asjaoludel saaks selline kokkulepe aset leida, kuivõrd täitmise üleandmine Bulgaariale läheks vastuollu raamotsuse 2008/947 eesmärgiga, milleks on muu hulgas hõlbustada „süüdimõistetud isikute *sotsiaalset taasintegreerumist*“, samuti „sobivate tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite rakendamist õigusrikkujate puhul, kes ei ela süüdimõistva otsuse teinud riigis“³⁶. Selle liikmesriigi asutused, kus süüdimõistetud elab, sobivad üldjuhul paremini teostama järelevalvet selle üle, kas isik täidab õiguslikku kohustust hoiduda katseajal uue kuriteo sooritamisest, ja määrama võimaliku rikkumise korral vajalikud tagajärjed³⁷. Sel põhjusel näevadki selle raamotsuse artikli 5 lõiked 1 ja 2 ette, et kohtuotsuse edastamine toimub kas kohtuotsuse teinud riigi pädevate asutuste algatusel, kui süüdimõistetud isik pöördub tagasi või soovib pöörduda tagasi liikmesriiki, kus on tema *seaduslik ja alaline elukoht*, või süüdimõistetud isiku enda taotlusel.

62. Tuletan selles kontekstis meelde, et *sotsiaalne rehabilitatsioon ja süüdimõistetud isiku taasintegreerimine ühiskonda* on eesmärk, mida püütakse lisaks raamotsusele 2008/909 saavutada ka teiste liidu õigusaktidega³⁸. Nagu nähtub raamotsuse põhjendusest 9, peaks süüdimõistva otsuse täitmine otsust täitvas riigis „*suurendama süüdimõistetud isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni võimalust*“³⁹. Veelgi enam, sellest põhjendusest järeldub, et teatud kindlustunde saavutamiseks selles suhtes, et süüdimõistva otsuse täideviimine otsust täitvas riigis aitab

³⁴ Vt käesoleva ettepaneku punkt 14.

³⁵ Kohtuotsus Beshkov, punkt 42.

³⁶ Vt käesoleva ettepaneku punkt 51. Kohtujuristi kursiiv.

³⁷ Vt selle kohta 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus A. P. (tingimuslikud meetmed) (C-2/19, EU:C:2020:237, punktid 52 ja 53).

³⁸ Rosanò, A., „Beshkov or the long road to the principle of social rehabilitation of offenders“, *European Papers*, 3. d, 2018, nr 1, lk 434. Selle autori arvates on õigusrikkujate uuesti ühiskonda integreerimine mõne liikmesriigi põhiseadusliku korra osa ja seda mainitakse liidu teatud õigusaktides mõnikord isegi kui eesmärki, mida tuleks järgida.

³⁹ Kohtujuristi kursiiv.

saavutada ülal nimetatud eesmärki, peaks väljaandjariigi pädev asutus, s.o asutus riigis, mille karistusõiguse alusel otsus tehti, „võtma arvesse selliseid üksikasju nagu näiteks *isiku sidemed täidesaatva riigiga*, kas ta peab seda perekondlike, keeleliste, kultuuriliste, sotsiaalsete ja majanduslike sidemetega paigaks või on tal muid sidemeid täidesaatva riigiga“⁴⁰. Lisaks tuleb meenutada, et kohtuasjas C-582/15, van Vemde, tehtud ettepanekus tõlgendas kohtujurist Bot seda põhjendust 9 nii, et „õiguskaitseasutused määravad kõik karistuste täitmist ja täitmise korraldamist puudutavad meetmed kindlaks selliselt, et ühiskonna huvides ja kannatanute õiguste kaitseks *soodustada* peale retsidiivide ennetamise ka *süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni*“⁴¹.

63. Praegusel juhul on süüdimõistetu aga Rumeenias elav Rumeenia kodanik, mistõttu Rumeenia pädevatel asutustel ei ole esmapilgul ühtegi põhjust edastada esimest süüdimõistvat kohtuotsust Bulgaaria asutustele, et need saaksid kontrollida tingimuslike meetmete täitmist, ning isikul endal puudub tõenäoliselt huvi sellist edastamist taotleda. Süüdimõistva otsuse edastamine Bulgaaria asutustele otsuse täitmisele pööramiseks pärast Bulgaarias katseajal toime pandud uut kuritegu, et otsuse täitmise tingimisi peatamine Bulgaaria õiguse alusel tühistataks, ei saaks kaasa aidata asjaomase süüdimõistetud isiku sotsiaalsele rehabilitatsioonile. Need kaalutlused tugevdavad mu veendumust, et kui QS peaks oma karistust kandma välismaal, siis vääraks see raamotsuse 2008/947 eesmärgi.

64. Samas on oluline märkida, et kui Rumeenias kuulutatud esimese süüdimõistva kohtuotsuse täitmine on kuidagi takistatud, siis on Bulgaaria pädevate asutuste jaoks õiguspärane raamotsust 2008/909 kohaldades, selle teise süüdimõistva kohtuotsuse täitmiseks Rumeenias, QSi nõusolekul ja raamotsuses toodud tingimustel edastada Rumeenia pädevatele asutustele teine süüdimõistev kohtuotsus. Rumeenia kohtute ülesanne oleks vajaduse korral hinnata teise süüdimõistva kohtuotsuse mõju esimese otsuse täitmise tingimustele. Hea õigusemõistmise huvides tundub mulle asjakohane, et Euroopa Kohus juhiks eelotsusetaotluse esitanud kohtu tähelepanu sellele raamotsusega 2008/909 pakutavale võimalusele.

65. Eespool esitatud kaalutlusi arvestades tuleb järeldada, et raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõigetega 3 ja 4 on vastuolus selliste riigisiseste õigusnormide kohaldamine, mille tulemusena kohustuks liikmesriigi kohus kriminaalmenetluses, mida viiakse läbi isiku suhtes, kes on eelnevalt süüdi mõistetud teises liikmesriigis, selles teises liikmesriigis varem tehtud süüdimõistva kohtuotsuse täitmisele pööramise tingimisi peatamise otsuse tühistama ja otsustama, et karistus pööratakse täitmisele uut kriminaalmenetlust läbiviiva liikmesriigi territooriumil.

VI. Järeldus

66. Eeltoodud kaalutluste põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata eelotsuse küsimusele, mille esitas Rayonen sad Nesebar (Nesebari rajoonikohus, Bulgaaria), järgmiselt:

Nõukogu 24. juuli 2008 raamotsuse 2008/675/JSK, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes, artikli 3 lõikeid 3 ja 4

tuleb tõlgendada nii, et

⁴⁰ Kohtujuristi kursiiv.

⁴¹ Kohtujurist Boti ettepanekud kohtuasjades van Vemde (C-582/15, EU:C:2016:766, punkt 48) ning Ognyanov (C-554/14, EU:C:2016:319, punktid 107 ja 108). Kohtujuristi kursiiv.

nendega on vastuolus selliste riigisiseste õigusnormide kohaldamine, mille tulemusena kohustuks liikmesriigi kohus kriminaalmenetluses, mida viiakse läbi isiku suhtes, kes on eelnevalt süüdi mõistetud teises liikmesriigis, selles teises liikmesriigis varem tehtud süüdimõistva kohtuotsuse täitmisele pööramise tingimisi peatamise otsuse tühistama ja otsustama, et karistus pööratakse täitmisele uut kriminaalmenetlust läbiviiva liikmesriigi territooriumil.